

PRZEDMIOTOWE OCENIANIE Z RELIGII DLA KLASY VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

**według podręcznika „Błogosławieni, którzy ufają Jezusowi”
zgodnego z programem nauczania „Kim jestem jako człowiek, kim chcę być jako chrześcijanin” nr AZ-3-01/13**

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA

PRZEDMIOT OCENY	OCENA					
	celująca	bardzo dobra	dobra	dostateczna	dopuszczająca	niedostateczna
1. Cytaty z Pi- sma Świętego. modlitwy, pieśni	<ul style="list-style-type: none"> dokładna znajomość cytatu wraz ze znajomością źródła (np. Ewangelia św. Mateusza) 	<ul style="list-style-type: none"> dokładna znajomość cytatów z lekcji 	<ul style="list-style-type: none"> przytoczenie sensu cytatu własnymi słowami 	<ul style="list-style-type: none"> niezbyt dokładna znajomość sensu cytatu 	<ul style="list-style-type: none"> skojarzenia z treścią cytatu 	<ul style="list-style-type: none"> brak jakiegokolwiek znajomości cytatów, modlitw
2. Zeszyt przed- miotowy, zeszyt ćwiczeń (jeżeli jest wymagany)	<ul style="list-style-type: none"> wszystkie tematy zapisy prace domowe staranne pismo własne materiały ilustracje itp. 	<ul style="list-style-type: none"> starannie prowadzony wszystkie tematy i notatki prace domowe 	<ul style="list-style-type: none"> zeszyt staranny luki w zapisach (sporadyczne do 5 tematów) 	<ul style="list-style-type: none"> zeszyt czytelny braki notatek, prac domowych (do 40% tematów) 	<ul style="list-style-type: none"> pismo niestaranne liczne luki w zapisach (do 70% tematów) 	
3. Prace domowe	<ul style="list-style-type: none"> staranne wykonanie treści wskazujące na poszukiwania w różnych materiałach dużo własnej inwencji twórcze 	<ul style="list-style-type: none"> merytorycznie zgodne z omawianym na lekcji materiałem staranne czytelne rzeczowe 	<ul style="list-style-type: none"> wskazują na zrozumienie tematu niezbyt twórcze 	<ul style="list-style-type: none"> powiązane z tematem niestaranne 	<ul style="list-style-type: none"> widać próby wykonania pracy na temat 	
4. Testy i sprawd- ziany	96%- 100% poprawnych odpowiedzi	85% - 95% poprawnych odpowiedzi	70% - 84% poprawnych odpowiedzi	50%- 69% poprawnych odpowiedzi	30%- 49% poprawnych odpowiedzi	0% - 29% poprawnych odpowiedzi
5. Odpowiedzi ustne	<ul style="list-style-type: none"> wiadomości zawarte w podręczniku i zeszytce uzupełnione wiedzą spoza programu wypowiedź pełnymi zdaniami, bogaty język używanie pojęć 	<ul style="list-style-type: none"> wiadomości z podręcznika i zeszytu prezentowane w sposób wskazujący na ich zrozumienie, informacje przekazywane zrozumiałym językiem odpowiedź pełna nie wymagająca pytań dodatkowych 	<ul style="list-style-type: none"> wyuczone na pamięć wiadomości uczeń ma trudności w sformułowaniu myśli własnymi słowami potrzebna pomoc nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> wybiórcza znajomość poznanych treści i pojęć odpowiedź niestaranna częste pytania naprowadzające 	<ul style="list-style-type: none"> słabe wiązanie faktów i wiadomości chaos myślowy i słowny odpowiedź bełkotliwa, niewyraźna, pojedyncze wyrazy dużo pytań pomocniczych 	<ul style="list-style-type: none"> brak odpowiedzi lub odpowiedzi świadczące o braku wiadomości rzeczowych
	<ul style="list-style-type: none"> uczeń wyróżnia się aktyw- 	<ul style="list-style-type: none"> uczeń zawsze przygotowany 	<ul style="list-style-type: none"> stara się być przygo- 	<ul style="list-style-type: none"> mało aktywny na 		

6. Aktywność	nością na lekcji • korzysta z materiałów zgromadzonych samodzielnie	do lekcji • często zgłasza się do odpowiedzi • wypowiada się poprawnie	towany do lekcji chętnie w niej uczestniczy	lekcjach		
7. Inscenizacje, gazetka szkolna, praca na rzecz Kościoła i inne	• wiele razy pomaga w różnych pracach • pilnie i terminowo wykonuje powierzone zadania, dużo własnej inicjatywy • reprezentuje szkołę (parafię) w konkursie przedmiotowym (olimpiadzie)	• starannie wykonuje powierzone przez katechetę zadania • przejawia postawę apostołską				

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA

SEMESTR I

DZIAŁ	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Przyjęcie Jezusa	<ul style="list-style-type: none"> określa własne rozumienie szczęścia podaje przykłady przeżywania przez ludzi cierpienia i szczęścia podaje prawdę, że Jezus czeka na grzesznika nie jako sędziego, lecz jako Ten, kto kocha wie, że wiara jest darem od Boga, niezаслужonym przez człowieka, zna prawdę, że Jezus wysłuchuje naszych prośb ze 	<ul style="list-style-type: none"> podaje prawdę, że miłość Boga jest skierowana indywidualnie do każdego człowieka wskazuje, w jaki sposób powierza siebie Maryi w indywidualnej modlitwie określa istotę prawdziwego szczęścia i cierpienia podaje, jak pokonać lęk przed wyznaniem grzechów spowiednikowi określa, w jaki sposób powierza swoje grzechy Jezusowi wymienia działania człowieka, które pomogą mu otworzyć drzwi nieba (osiągnąć zbawienie) wymienia owoce zaufania 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje tekst hymnu <i>Magnificat</i> uzasadnia, że przyjęcie Bożej miłości otwiera drogę do szczęścia włącza w swoją modlitwę „Pod Twoją obronę” interpretuje teksty biblijne o zaparciu się Piotra i zdradzie Judasza (Mt 26,69-75; Mt 27,3-5) uzasadnia, dlaczego człowiek jest naprawdę szczęśliwy, gdy jest bez grzechu charakteryzuje ludzkie szczęście w perspektywie wieczności interpretuje biblijną perykopę o robotnikach w winnicy (Mt 20,1-15), uzasadnia, że osiągnięcie nieba realizuje się przez modlitwę i podejmowanie codziennych obowiązków interpretuje tekst o uzdrowieniu sługi setnika (Mt 8,5-13) charakteryzuje postać setnika jako poganina wyjaśnia znaczenie modlitwy liturgicznej „Panie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Maryja jest nazywana Gwiazdą Nowej Ewangelizacji uzasadnia, że jest otwarty na sygnały Bożej miłości w swoim życiu uzasadnia, że przyznanie się do winy i żal prowadzi do oczyszczenia, a ich brak do nieszczęścia (na przykładzie Piotra i Judasza) uzasadnia, że Bóg pragnie zbawienia każdego człowieka, ale wspólnie z innymi, wskazuje, jak troszczy się o rozwój wiary, by jego miejsce w niebie nie pozostało puste uzasadnia, że prośba skierowana do Jezusa musi być połączona z głęboką wiarą i pokorą podaje przykłady, gdy z wiarą prosi Boga o pomoc w codziennych sytuacjach 	<ul style="list-style-type: none"> daje świadectwo szczęścia płynącego z życia bez grzechu

	względu na naszą wiarę	Jezusowi	nie jestem godzien...”	cyjach	
II. Miłość	<ul style="list-style-type: none"> • podaje, za kogo jest odpowiedzialny teraz i w przyszłości • podaje zasady, na których opierają się relacje międzyludzkie • podaje przykłady autorytetów osób dorosłych • wylicza przyczyny konfliktów z rodzicami • wymienia grupy ludzi wykluczonych społecznie • podaje najczęstsze przyczyny wykluczeń • podaje argumenty za urodzeniem dziecka, biorąc pod uwagę matkę i ojca • definiuje pojęcie „eutanazja” • wymienia powody, dla których ludzie chcą poddać się eutanazji • określa, co to jest sakrament namaszczenia chorych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje kryteria, według których chce kształtować swoje życie • wymienia osoby, które mogą mu pomóc w podejmowaniu właściwych decyzji • podaje prawdę, że Bóg stworzył człowieka do życia we wspólnocie z innymi (Rdz 2,18) • definiuje pojęcie konfliktu międzypokoleniowego • wymienia zasady pomagające w rozwiązywaniu konfliktów z dorosłymi • podaje przykłady okazywania przez siebie szacunku do ludzi potrzebujących pomocy • wylicza sposoby ratowania dzieci nienarodzonych • wymienia skutki aborcji w życiu kobiety i mężczyzny • wylicza sposoby udzielania pomocy osobie chorej i umierającej • wymienia skutki sakramentu namaszczenia chorych • wylicza sytuacje, w których osoba przyjmuje sakrament namaszczenia chorych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego jego obecny rozwój ma wpływ na jego przyszłość • interpretuje perykopę biblijną o bogaczu i Łazarzu (Łk 16,19-31) • wymienia kręgi relacji z innymi (rodzina, przyjaciele, koledzy, obcy) • charakteryzuje różnice w relacjach między osobami bliskimi i obcymi • uzasadnia, dlaczego warto korzystać z doświadczenia dorosłych • omawia, czego dotyczą wybory życiowe młodego człowieka • omawia, jak podejmować właściwe decyzje • charakteryzuje potrzeby człowieka, który przesłał sobie radzić w życiu • uzasadnia chrześcijańską powinność zajęcia się ludźmi wykluczonymi • wyjaśnia, czym jest dar życia • wyjaśnia, dlaczego najczęstszą przyczyną aborcji jest poczucie osamotnienia matki dziecka • dokonuje moralnej oceny aborcji • wskazuje, w jaki sposób wyraża postawę obrony życia od poczęcia • dokonuje moralnej oceny eutanazji • wyjaśnia, dlaczego podjęcie decyzji o poddaniu się eutanazji wynika z poczucia odrzucenia przez bliskich i samotności • wyjaśnia, co to jest hospicjum • podaje przykłady poświęcenia przez siebie czasu osobom starszym i chorym • wyjaśnia, dlaczego sakrament namaszczenia chorych jest sakramentem uzdrowienia • opisuje historie, w których ludzie doświadczają cierpienia 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje konsekwencje swoich działań w chwili obecnej i w dorosłym życiu oraz w wieczności • wyjaśnia, dlaczego krytycznie ocenia styl życia proponowany przez media • wyjaśnia, dlaczego konsekwencją samotności może być niechęć do życia • podaje przykłady, że świadomie buduje właściwe relacje z ludźmi, wśród których żyje • wyjaśnia znaczenie samodzielności w życiu osoby dojrzewającej • wskazuje, jak szuka sposobów komunikacji, dającej wzajemne zrozumienie • wskazuje sytuacje, gdy otacza ludzi potrzebujących swoją modlitwą, starając się rozpoznać ich potrzeby i nieść skuteczną pomoc • wyjaśnia, na czym polega tzw. duchowa adopcja • omawia cele funkcjonowania hospicjum • wskazuje, w jaki sposób wyraża postawę poszanowania człowieka i jego godności do chwili naturalnej śmierci • uzasadnia, że osoby chore potrzebują pomocy w sferze duchowej • uzasadnia swą gotowość pomocy osobie cierpiącej przez rozmowę i zachętę do przyjęcia sakramentu namaszczenia chorych 	<ul style="list-style-type: none"> • opracowuje program pomocy konkretnej grupie ludzi lub konkretnemu człowiekowi • uzasadnia, dlaczego podejmuje postawienie modlitwy w intencji dzieci nienarodzonych
III. Syn Boży	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy charakteryzujące 	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje z pamięci wybrane wersety biblijne określające 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje cechy wiary odpowiednim tekstom biblijnym lub z tych tekstów samodziel- 	<ul style="list-style-type: none"> • z zaangażowaniem podejmuje refleksję nad wskazanymi tekstami biblij- 	<ul style="list-style-type: none"> • aktywnie włącza się

	<p>wiarę</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje teksty biblijne i patrystyczne mówiące o historycznym pochodzeniu Jezusa wymienia pozachrześcijańskie dokumenty świadczące o Jezusie Chrystusie omawia proces powstawania Ewangelii definiuje pojęcie „cud” wymienia sfery życia ludzi, w których Jezus dokonywał cudów wymienia okresy roku liturgicznego wskazuje miejsce Adwentu na schemacie roku liturgicznego i omawia jego znaczenie wskazuje wydarzenia paschalne na schemacie roku liturgicznego wskazuje teksty biblijne mówiące o wniebowstąpieniu Jezusa wymienia rzeczy ostateczne człowieka wymienia główne 	<p>wiarę</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje najważniejsze fakty z życia i działalności Jezusa w porządku chronologicznym w skrótovej formie przedstawia treść każdego z pozachrześcijańskich dokumentów świadczących o Jezusie Chrystusie prezentuje główną myśl teologiczną czterech ewangelistów wskazuje teksty biblijne opisujące wybrane cuda Jezusa: przemianę wody w wino (J 2,1-11), rozmnożenie chleba (Mk 6,34-44), uzdrowienie epileptyka (Mt 17,14-18), uzdrowienie opętanego (Mk 1,23-27) wymienia święta upamiętniające wydarzenia z życia Jezusa wskazuje święta Pańskie na schemacie roku liturgicznego wymienia tradycje i symbole adwentowe podaje przykłady pieśni adwentowych wskazuje teksty biblijne i pozabiblijne mówiące o śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa podaje przykłady spotkań z Chrystusem po Jego zmartwychwstaniu podaje czas (liczbę dni) ukazywania się Zmartwychwstałego apostołom 	<p>nie odczytuje cechy i określenia wiary</p> <ul style="list-style-type: none"> interpretuje teksty biblijne mówiące o historycznym pochodzeniu Jezusa samodzielnie sięga do ksiąg Nowego Testamentu jako źródła wiedzy na temat Jezusa i daje o tym świadectwo wobec klasy w oparciu o dokumenty pozachrześcijańskie uzasadnia, że Jezus istniał naprawdę uzasadnia gotowość obrony swojej wiary w Jezusa Chrystusa wyjaśnia podobieństwa i różnice w czterech Ewangeljach w świetle ich teologii wykazuje dążność poznawczą przejawiającą się w czytaniu czterech Ewangelii w celu bliższego poznania Jezusa wyjaśnia, dlaczego cuda Jezusa są potwierdzeniem Jego Synostwa Bożego interpretuje perykopy biblijne opisujące wybrane cuda wyjaśnia związek działalności Jezusa z Jego modlitwą wyjaśnia, co to jest kalendarz liturgiczny stara się świadomie przeżywać rok liturgiczny, zaznaczając w kalendarzu aktualne tygodnie wyjaśnia sens i znaczenie tradycji i symboli adwentowych interpretuje teksty biblijne zapowiadające przyjście Zbawiciela charakteryzuje znaczenie spotkań z Chrystusem Zmartwychwstałym w umocnieniu wiary Jego uczniów interpretuje teksty biblijne mówiące o wniebowstąpieniu Jezusa charakteryzuje sposoby obecności Chrystusa wśród nas interpretuje tekst biblijny o końcu świata (Łk 21,25-28.34-36), wyjaśnia, dlaczego moment ten dla jednych będzie przyczyną lęku, a dla innych radości) 	<p>nymi</p> <ul style="list-style-type: none"> jest odpowiedzialny za rozwój swojej wiary omawia kontekst historyczny przyjęcia na świat Jezusa podaje przykłady sytuacji, gdy chętnie dzieli się wiedzą o Jezusie z innymi wskazuje, w jaki sposób poszukuje rzetelnego wyjaśnienia wątpliwości co do podstaw swojej wiary prezentuje owoc refleksji nad własnym życiem w świetle prawd przekazanych przez ewangelistów uzasadnia, że cuda Jezusa są ogłoszeniem królestwa Bożego wyjaśnia, że Jezus dokonuje cudów tam, gdzie jest wiara, i jednocześnie przez cuda umacnia wiarę daje świadectwo o tym, że z wiarą prosi Jezusa o pomoc w najtrudniejszych sytuacjach życiowych uzasadnia chrześcijański sens i wartość świętowania na przestrzeni roku liturgicznego wskazuje, w jaki sposób włącza się w rodzinne i parafialne przygotowania do świąt Bożego Narodzenia uzasadnia potrzebę liturgicznych spotkań z Chrystusem uzasadnia wartość życia „w obecności Chrystusa” układa swój plan dnia (tygodnia), uwzględniając nieustanną, bliską obecność Chrystusa uzasadnia, że wyrok wydany przez Chrystusa na sądzie ostatecznym będzie konsekwencją działań człowieka podczas jego życia 	<p>w przygotowanie liturgii Mszy Świętej lub innej celebracji i z zaangażowaniem w niej uczestniczy</p> <ul style="list-style-type: none"> rozwija swoją więź z Chrystusem przez życie sakramentalne i odważnie świadczy o tym wobec klasy
--	---	--	---	--	---

	<p>części Mszy Świętej</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje, że są cztery modlitwy eucharystyczne • podaje warunki przystąpienia do Komunii Świętej • prezentuje główne przesłanie objawień Pana Jezusa św. Małgorzacie Marii Alacoque • podaje, kiedy obchodzimy uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje teksty biblijne o powtórnym przyjściu Chrystusa (Mt 25,31-46; Łk 21,25-28.34-36) • podaje kryteria, według których Chrystus będzie sędził ludzi • podaje przykłady ludzi, dla których uczestnictwo w Eucharystii było największą wartością • wymienia za kogo i z kim modlimy się w drugiej modlitwie eucharystycznej • wskazuje teksty biblijne dotyczące Eucharystii • wymienia i omawia formy kultu Najświętszego Serca Jezusowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega królowanie Chrystusa • podaje przykłady podejmowanych przez siebie codziennych decyzji w perspektywie wieczności • formułuje argumenty za uczestnictwem w liturgii • świadomie i z przekonaniem włącza się w przygotowanie Mszy Świętej • mówi z pamięci słowa konsekracji • odpowiada na wezwania kapłana • modli się we wspólnocie z innymi podczas liturgii • na podstawie tekstów biblijnych wyjaśnia motywy ustanowienia przez Jezusa sakramentu Eucharystii • uzasadnia potrzebę częstej Komunii Świętej • wyjaśnia potrzebę i sens poświęcenia się Bożemu Sercu Jezusa • charakteryzuje współczesne przejawy znieważania Bożej miłości (niewdzięczność, brak poczucia grzechu, świętokradzka komunია) 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wpływ Eucharystii na życie ludzi, którzy z wielką wiarą w niej uczestniczą • aktywnie uczestniczy we wspólnej liturgii • wyjaśnia, dlaczego kapłan wypowiada słowa modlitwy w liczbie mnogiej • wyjaśnia treść czterech aklamacji • charakteryzuje przyjmowanie Komunii Świętej jako przejaw głębokiej zażyłości z Panem Jezusem • uzasadnia ekspiacyjny charakter praktykowania pierwszych piątków miesiąca 	
<p>VII. Wydarzenia zbawcze (tematy 56-58)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje prawdę, że świętość w niebie jest nagrodą za życie ziemskie • podaje okoliczności narodzenia Pana Jezusa • określa postawy ludzi wobec Jezusa analizując tekst biblijny Mt 2,1-12 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia imiona świętych, którzy osiągnęli swoją świętość przez dobre życie (np. św. Józef) • wskazuje, że od narodzin Jezusa liczy się lata naszej ery mówi z pamięci tekst kołedy „Bóg się rodzi” • wskazuje przyczyny lęku przed Jezusem Heroda i współczesnych ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje tekst biblijny Mt 5,3-12 • charakteryzuje drogę do świętości wybranego świętego • wskazuje, w jaki sposób troszczy się o swoją świętość w codziennym życiu • wykazuje, że narodzenie Jezusa zmieniło bieg świata (nowy kalendarz, nowa kultura, nowa religia) • omawia przesłania wybranych kołed („Bóg się rodzi”) • śpiewa kołedy z rodziną i klasą oddając cześć narodzonemu Jezusowi • charakteryzuje podobieństwa w postawach pomiędzy współczesnymi ludźmi, Herodem a Mędrcami w poszukiwaniu Mesjasza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, że świętość można osiągnąć przez codzienne dobre życie oraz męczeństwo czyli żyjąc duchem Ośmiu Błogosławieństw • dokonuje porównania treści kołed z przesłaniem tekstów biblijnych o narodzeniu Jezusa • wskazuje, w jaki sposób przygotowuje się do przyjęcia Chrystusa we własnym sercu • wskazuje, jak służy pomocą tym, którzy chcą być blisko Jezusa • uzasadnia, dlaczego modli się za tych, którzy Jezusa odrzucają 	

DZIAŁ	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
IV. Parafia, wspólnota, ruch	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie parafii i podaje, kto do niej należy podaje definicję sanktuarium, diecezji, seminarium, podaje nazwę swojej diecezji oraz imię i nazwisko jej biskupa definiuje pojęcia: świecki i konsekrowany wymienia posługi kapłana oraz funkcje, jakie mogą pełnić w Kościele ludzie świeccy definiuje pojęcie liturgii Kościoła, podaje, że liturgia słowa jest częścią Mszy Świętej, może też być odrębną celebracją omawia, co zawiera i do czego służy lekcjonarz wyjaśnia pojęcie wspólnoty 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje kapłanów pracujących w miejscowej parafii oraz podaje ich imiona i nazwiska wymienia dobra materialne i duchowe, z których korzysta w parafii (ofiarowane przez wiernych w historii) wskazuje, gdzie jest katedra i seminarium duchowne wymienia najważniejsze sanktuaria swojej diecezji omawia najważniejsze wydarzenia z historii swojej diecezji wymienia grupy, ruchy i wspólnoty działające na terenie parafii wymienia różne formy życia poświęconego Bogu przedstawia cechy charakterystyczne dla świętych wskazuje, że celem posługi kapłana, jak i apostołstwa świeckich jest zbawienie własne i pomoc w zbawieniu innych ludzi wymienia sposoby obecności Chrystusa w liturgii wymienia różne formy liturgii Kościoła wymienia i omawia cykle czytań mszalnych (dwuletni cykl na dni powszednie i trzyletni na niedziele) 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada historię swojego kościoła parafialnego. wskazuje, w jaki sposób wyraża więź ze swoją parafią wyjaśnia rolę sanktuariów w życiu społecznym i narodowym charakteryzuje działalność wybranych grup uzasadnia potrzebę i wartość przynależności do różnorodnych grup o charakterze religijnym interpretuje słowa Chrystusa i Kościoła wzywające do życia konsekrowanego wyraża zainteresowanie formą życia poświęconego Bogu uzasadnia potrzebę apostołstwa świeckich charakteryzuje wzajemne relacje członków Kościoła podaje przykłady swojej troski o zbawienie własne i innych charakteryzuje działanie Boga i człowieka w liturgii uzasadnia, że uczestnicząc w liturgii spotykamy Chrystusa zmartwychwstałego uzasadnia swe pragnienie spotykania się z Chrystusem przez świadome i czynne uczestnictwo w liturgii Kościoła formułuje argumenty za uczestnictwem w liturgii uzasadnia, że czytane i rozważane podczas liturgii teksty biblijne są kierowanym do nas słowem Boga wyjaśnia znaczenie kreślonych na czole, ustach i sercu krzyżyków przed czytaniem Ewangelii potrafi posługiwać się lekcjonarzem charakteryzuje Kościół jako wspólnotę wspólnot omawia schemat biblijnego spotkania w ramach wybranej wspólnoty wyjaśnia związek życia chrześcijanina z rozważanym we wspólnocie lub indywidualnie słowem Bożym podjęć samodzielne próby rozmowy ze słowem 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, dlaczego modli się za żyjących i zmarłych ofiarodawców na rzecz parafii uzasadnia, dlaczego chętnie bierze udział w pielgrzymce do wybranego sanktuarium dzieli się przeżyciami związanymi z pobytem w sanktuarium dokonuje wyboru grupy, w której czułby się dobrze i mógłby się rozwijać emocjonalnie i duchowo uzasadnia, dlaczego modli się za różne stany w Kościele referuje, w jaki sposób poszukuje własnej drogi życiowej określa swoje miejsce w Kościele wskazuje, w jaki sposób angażuje się w życie Kościoła angażuje się w przygotowanie liturgii Mszy Świętej uzasadnia, że do życia prawdziwie chrześcijańskiego konieczna jest stała więź z Chrystusem uzasadnia własne pragnienie podtrzymywania i ciągłego odnawiania więzi z Chrystusem poprzez życie sakramentalne uzasadnia, dlaczego z szacunkiem i uwagą słuca słowa Bożego wskazuje, w jaki sposób zachęca rodziców i rodzeństwo do rodzinnej lektury Pisma Świętego charakteryzuje motywy powstawania religijnych dzieł sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> referuje, jakie działania podejmuje na rzecz parafii, inspirując do nich swoich kolegów wskazuje, w jaki sposób angażuje się w działalność wybranej grupy referuje wobec klasy swe uczestnictwo w spotkaniach grupy rozważającej słowo Boże

	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady motywów biblijnych w sztuce 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wspólnotowej lektury Pisma Świętego • wymienia najbardziej znane dzieła sztuki religijnej (z zakresu architektury, malarstwa, rzeźby, muzyki) 	<p>Bożym i dzieli się z klasą swym doświadczeniem</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje elementy sztuki sakralnej w swojej świątyni • wskazuje, w jaki sposób kształtuje w sobie wrażliwość na piękno 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia swój szacunek wobec dzieł sztuki sakralnej 	
V. Europa	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zetknięcia się św. Pawła z kulturą grecką i rzymską • wymienia najwcześniejszych misjonarzy niosących Ewangelię w różnych częściach Europy • definiuje pojęcia: monastycyzm, reguła zakonna, benedyktyni • definiuje pojęcia: patriarcha, schizma, prawosławie, ikona, cerkiew • podaje, kim był Grzegorz VII i czego dotyczyły wydane przez niego dekrety reformatorskie • wymienia uniwersytety średniowiecznej Europy • definiuje pojęcia: zakon że- 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie inkulturacji • na podstawie wypowiedzi Jana Pawła II podaje przykłady współczesnych „areopagów” • podaje w zarysie kolejność chrystianizacji poszczególnych ludów i terytoriów Europy • prezentuje koleje życia św. Benedykta z Nursji • podaje znaczenie sentencji „ora et labora” • wymienia przyczyny i następstwa podziału na Kościół wschodni i zachodni • wymienia patriarchaty Kościoła wschodniego • wymienia owoce reformy gregoriańskiej • definiuje pojęcia: inwestytura, symonia, ekskomunika • prezentuje dziedziny wiedzy studiowane w średniowieczu • prezentuje dorobek św. Tomasza z Akwinu • podaje nazwiska wierzących ludzi nauki ze średniowiecza (M. Kopernik, M. Trąba, S. Hozjusz, Z. Oleśnicki) i tych, którzy żyją współcześnie • wymienia zakonny żebracze i ich założycieli 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postawę św. Pawła wobec przejawów kultury greckiej i rzymskiej • wyraża szacunek dla ludzi o innych poglądach • wskazuje, w jaki sposób szuka wyjaśnienia napotkanych trudności w celu pogłębienia własnej wiary • charakteryzuje działalność ewangelizacyjną pierwszych misjonarzy • opisuje przemiany cywilizacyjne związane z wprowadzeniem chrześcijaństwa • charakteryzuje benedyktyńską regułę zakonną, ukazując jej aktualność dla współczesnego człowieka • omawia zakonne życie benedyktynów • wyjaśnia zaangażowanie chrześcijan w tworzenie kultury • referuje, w jaki sposób walczy z bezczynnością i lenistwem • ocenia przyczyny i skutki schizmy wschodniej • wykazuje podobieństwa i różnice między Kościołem rzymskokatolickim i prawosławnym • układa modlitwę w intencji zjednoczenia wszystkich chrześcijan • wyraża szacunek względem braci prawosławnych • krytycznie ocenia stosunki państwo – Kościół przed reformą gregoriańską • charakteryzuje główne założenia reformy • charakteryzuje wkład ludzi wierzących w rozwój ludzkiej wiedzy • wskazuje, gdzie szuka kompetentnej pomocy w rozwiązywaniu wątpliwości w wierze • uzasadnia religijny sens ubóstwa i żebractwa • opisuje habit franciszkański • uzasadnia, dlaczego chętnie dzieli się z ubogimi 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia problemy związane z inkulturacją chrześcijaństwa w pierwszych wiekach • podaje przykłady sytuacji, gdy w różnych środowiskach odważnie przyznaje się do Chrystusa i Kościoła • uzasadnia wartość chrześcijańskich zasad w kształtowaniu się i rozwoju europejskich społeczeństw • uzasadnia wybór św. Benedykta na głównego patrona Europy • omawia wpływ św. Benedykta i benedyktynów na rozwój cywilizacji i kultury europejskiej • omawia znaczenie modlitwy i pracy w swej trosce o własny rozwój duchowy • charakteryzuje działania ekumeniczne Kościoła prawosławnego i katolickiego • wyjaśnia znaczenie reformy Grzegorza VII dla Kościoła w Europie zachodniej i w Polsce • uzasadnia swą gotowość respektowania obowiązków i praw Polaka katolika zawartych w Konstytucji RP • omawia, w jaki sposób angażuje się w pogłębianie wiedzy i wiary • ukazuje wartość rezygnacji z dóbr materialnych na rzecz wzrostu duchowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje, w jaki sposób włącza się w działania ekumeniczne Kościoła • uzasadnia, dlaczego krytycznie odnosi się do wypowiedzi odrzucających chrześcijańskie wartości (oparte na dekalogu i Ewangelii) • referuje swe uczestnictwo w kwestiach na cele charytatywne

	<ul style="list-style-type: none"> braczy, habit, kwesta określa, na czym polega świętość Kościoła definiuje pojęcia: inkwizycja i herezja wymienia przyczyny reformacji i reformy katolickiej wymienia głównych reprezentantów epoki reformacji definiuje pojęcia: deizm, masoneria, racjonalizm, modernizm 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje współczesne sposoby pozyskiwania dóbr nawiązujące do franciszkańskiego żebractwa wymienia przyczyny powstania inkwizycji prezentuje stanowisko współczesnego Kościoła wobec inkwizycji wyraża postawę akceptacji i tolerancji wobec drugiego człowieka podaje datę Soboru Trydenckiego i wymienia główne postanowienia wymienia wartości, którymi Kościoły reformacji ubogaciły chrześcijaństwo wymienia autentyczne osiągnięcia epoki oświecenia wymienia zagrożenia wiary zawarte w filozofii oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi ocenić zło płynące z inkwizycji charakteryzuje metody walki z heretykami stosowane przez inkwizycję uzasadnia swą postawę mężnego wyznawania wiary w Chrystusa oraz miłości względem drugiego człowieka charakteryzuje problemy Kościoła zachodniego i jego wewnętrzne próby odnowy wyjaśnia, na czym polegał rozłam w Kościele Zachodnim charakteryzuje ruch ekumeniczny wyraża postawę tolerancji religijnej i szacunku wobec przedstawicieli innych wyznań wyraża więź ze swoim Kościołem oraz docenia osiągnięcia i wartości Kościołów reformacji uzasadnia nielogiczność poglądów przeciwstawiających wiarę rozumowi opisuje przebieg prześladowań Kościoła w okresie rewolucji francuskiej uzasadnia, że wiara i rozum wzajemnie się uzupełniają i nie może być między nimi sprzeczności uzasadnia swe przekonanie, że rozum potrzebuje wiary dla lepszego poznania rzeczywistości 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie interpretuje fragmenty z Biblii i listu Jana Pawła II „Tertio millennio adveniente” uzasadnia, dlaczego przebacza i prosi o przebaczenie omawia działanie reformatorów katolickich oraz założycieli nowych Kościołów reformacji omawia podobieństwa i różnice katolicyzmu, luteranizmu i kalwinizmu uzasadnia, dlaczego modli się o jedność chrześcijan charakteryzuje intelektualne postawy oświecenia wskazuje wartości i zagrożenia kryjące się w myśli oświeceniowej uzasadnia, dlaczego deizm i ideologia masońska nie da się pogodzić z nauką Kościoła katolickiego uzasadnia swą krytyczną postawę wobec ideologii niezgodnych z wiarą katolicką 	
VI. Mój rozwój	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: pokora, pycha wymienia prośby zawarte w Modlitwie Pańskiej określa, czym jest modlitwa, definiuje pojęcia: wychowanie, samowychowanie podaje przykłady pozytywnego i negatywnego 	<ul style="list-style-type: none"> podaje biblijne przykłady pokory i pychy podaje przykłady ludzi, którzy swoje życie opierali na modlitwie określa różne sposoby postrzegania relacji z Bogiem i innymi w zależności od wieku (1 Kor 13,11) wskazuje zmiany zachodzące we własnym postrzeganiu Boga i ludzi podaje, za co najczęściej jest chwalony a za co krytykowany podaje refleksji różnice, 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje teksty biblijne mówiące o pokorze i pyrze (Łk 18,10-14; J 13,5.16; Rz 12,16) wyjaśnia znaczenie tych postaw w rozwoju relacji do samego siebie, Boga i ludzi interpretuje treść Modlitwy Pańskiej jako program drogi chrześcijanina uzasadnia potrzebę systematycznej modlitwy charakteryzuje znaczenie modlitwy w życiu wybranych świętych (bł. Teresa z Kalkuty, św. O. Pio, Marta Robin) uzasadnia, dlaczego warto dobrze się modlić uzasadnia wartość codziennej modlitwy w pogłębianiu swej osobistej relacji z Bogiem wyjaśnia, czemu służy wychowanie, do czego zmierza, kto uczestniczy w tym procesie, kto nim kieruje 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje i charakteryzuje sposoby kształtowania postawy pokory i wyzwalania się z pychy formułuje własną modlitwę, wzorując się na Modlitwie Pańskiej uzasadnia związek swej codziennej systematycznej modlitwy z postawą zaufania Bogu omawia trudności napotykanne przy modlitwie i wskazuje sposoby ich pokonywania uzasadnia, co w procesie samowychowania prowadzi nas do Chrystusa, a co nas od Niego oddala podaje przykłady konkretnych wymagań, jakie stawia sobie w aspek- 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady sytuacji, gdy wyraża sprzeciw wobec lansowania relatywnizmu moralnego omawia, w jaki sposób poszukuje dojrzałych form spotykania

	<p>wpływu rówieśników na życie</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia swoje zdolności oraz pozytywne cechy charakteru określa, czym są obiektywne normy moralne oraz na czym polega relatywizm moralny wymienia ważniejsze fakty z życia Salomona definiuje mądrość i wymienia jej przejawy wymienia swoje najważniejsze obowiązki wymienia swoje najważniejsze zainteresowania 	<p>jakie dostrzega między własnym wyobrażeniem siebie a tym, jak postrzegają go inni</p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie prawo naturalne podaje przykłady praw, które obowiązują każdego i w każdym czasie, oraz takich, które ludzie mogą ustanawiać i modyfikować wskazuje różnice między mądrością Bożą a ludzką omawia przejawy mądrości Salomona podaje przykłady ludzi (uczniów, sportowców, naukowców...), którzy osiągnęli sukces dzięki wytężonej pracy określa, kim chce zostać i co robić w dorosłym życiu 	<p>i od czego zależy efekt wychowawczy</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że wraz z dorastaniem powinna dokonywać się zmiana relacji z ludźmi charakteryzuje zasady wypowiedzania opinii o ludziach i przyjmowania wypowiedzi na swój temat z godnością i spokojem przyjmuje opinie innych na swój temat uzasadnia potrzebę respektowania obiektywnych norm moralnych potrafi właściwie oceniać czyny, nazywając złem, a dobro dobrem uzasadnia potrzebę Bożej pomocy w dokonywaniu mądrych wyborów podaje przykłady dokonywanych przez siebie mądrych, zgodnych z wolą Bożą wyborów podaje przykłady właściwie podjętych przez siebie decyzji i ich owoce, za które dziękuje Bogu podaje przykłady prac, zajęć, które podejmuje z chęcią, oraz takich, do których czuje się przymuszany interpretuje przypowieść o talentach podaje przykłady wykorzystywania swoich umiejętności dla dobra własnego i innych charakteryzuje sposób realizacji własnej drogi życiowej, określając cele dalsze i bliższe opracowuje plan rozwoju ujawnionych zainteresowań i osiągnięcia życiowych celów 	<p>cie samowychowania</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że nastolatek powinien budować nową wizję obrazu Boga i relacji z Nim uzasadnia potrzebę konfrontacji własnego obrazu siebie z opiniami innych wskazuje, w jaki sposób dąży do lepszego poznania siebie charakteryzuje zgubne skutki odrzucenia obiektywnych norm moralnych rozpoznaje i właściwie ocenia spotykane w mediach wypowiedzi promujące relatywizm moralny wskazuje przejawy swej odpowiedzialności za rozwój darów, które otrzymał od Boga uzasadnia potrzebę pracowitości dla rozwoju zarówno jednostek wybitnych, jak i przeciętnych uzdolnień relacjonuje realizację swojego projektu wskazuje sytuacje, gdy prosi Boga o pomoc w realizacji życiowych planów 	<p>się z Bogiem i innymi</p>
<p>VII. Wydarzenia zbawcze (tematy 59-61)</p>	<ul style="list-style-type: none"> podaje, że Wielki Post to czas rozważania Męki Pana Jezusa wskazuje tekst biblijny o zmartwychwstaniu Mk 16,1-14 określa, na czym polega dzieło nowej ewangelizacji 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje tekst biblijny o cierpieniu Jezusa (Mt 27,27-44) wymienia osoby, które spotkały Chrystusa zmartwychwstałego wskazuje przyczyny odchodzenia od Chrystusa współczesnego człowieka podaje przykłady, jak może ewangelizować w swojej parafii 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje tekst biblijny o drodze krzyżowej i śmierci Jezusa relacjonuje swój udział w rekolekcjach wielkopostnych interpretuje tekst Sekwencji wielkanocnej wyjaśnia symbolikę Grobu Pańskiego uzasadnia, dlaczego uczestniczy w Mszy Świętej w uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego uzasadnia, że przyjmując sakramenty we wspólnocie parafialnej stajemy się odpowiedzialni za dzieło ewangelizacyjne Kościoła wyjaśnia, że w parafii każdy powinien odnaleźć własne miejsce i zadanie do spełnienia 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie tekstu Gorzkich żali i rozważań nabożeństwa drogi krzyżowej opisuje cierpienia Jezusa dla naszego zbawienia opisuje zmartwychwstanie Chrystusa jako wypełnienie Bożej tajemnicy zbawienia, która uobecnia się w tajemnicy przemiany chleba w Ciało i wina w Krew uzasadnia, że dzieło nowej ewangelizacji dokonuje się wtedy, gdy człowiek poddaje się działaniu Ducha Świętego 	<ul style="list-style-type: none"> relacjonuje swój udział w czuwaniu w wigilię uroczystości Zesłania Ducha Świętego

			<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady sytuacji, gdy ewangelizuje przez dawanie świadectwa w swoim środowisku		
--	--	--	---	--	--